

Jolsvai András

Nézőpont kérdése

Bizonyára mindenki ismeri a híres mondatot, hogy „A királynőt megölni nem kell félnetek...”, aminek két, egymással ellentétes olvasata van, attól függ, hová tesszük az írásjeleket. Ennyit bemelegítésül, és most következzenek két rövid életrajz.

1. Munkáscsaládból származott, apja a vendéglátó-iparban kereste kenyerét. Gyermekkorában súlyos betegségen esett át, melynek

következtében elvesztette hallását és beszédképességét: soha többé nem volt alkalmas rendszeres munkavégzésre. Autodidakta módon kezdett festeni, előbb a nagybányaiak, aztán a Nyolcak majd a magyar Vadak csoportjához csatlakozott, de sehol sem érezte igazán otthon magát. Egy időben portréfestőként igyekezett hírnévre szert

tenni,
de az
át-
törést
ez sem

hozta meg számára. A forradalmak idején Kassák körében talált otthonra, ekkor fordult témában is a munkások, az elesettek világa felé, és ekkor rendezték élete első – és utolsó – egyéni kiállítását. A Tanácsköztársaság bukása után menekülnie kellett, előbb Bécsben, majd Berlinben, végül – egy rövid New York-i kitérő után – Párizsban élt, egyre elszigeteltebben, egyre nehezebb körülmények között. Hiába tartotta magát a legjobbak között

számon, hiába próbálkozott a kubizmussal és a nonfiguratív festészettel, az áhított elismerést sosem kapta meg. Alig múlt ötven, amikor kiújult gyermekkori betegsége, és néhány nap alatt elvitte: művei évtizedekig porosodtak különféle párizsi lakásokban, míg végre a hetvenes évek elején sikerült őket hazajuttatni: azóta a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményét gazdagítják.

2. Szinte beleszületett a magyar kultúra sűrűjébe. Apja, aki a millenium lázában Tihanyira magyarosította nevét (Teitelbaumról), a város egyik leg-

híresebb főpincére volt, s fia születésekor a legendás Balaton kávéház tulajdonosa, ahol a hazai politikai és kulturális élet legjobbjai adták egymásnak a kilincset: a kisfiú kamaszkorára mindenkit ismert a városban, aki számít, és teli tüdővel szívta magába az ismereteket. Egy gyermekkori betegség felmentette őt a kötelező életpályától (hogyan apja mesterségét folytassa), így aztán kedvére hódolhatott szenvedélyének, a festészetnek:

lépésről lépésre hódította meg ezt a világot, belekóstolva a korszak minden fontos modern áramába, elsajátítva a legkülönbözőbb látásmódokat és formavilágokat, de mindig továbblépve, amikor úgy érezte, ezt kell tennie. Belekóstolt a huszadik század minden fontos képzőművészeti irányzatába, s mindegyikből kivette, amit magának fontosnak tartott: de minden korszakában megmaradt szuverén alkotónak. A szabadság volt a legfontosabb számára -- nem ismert

ruhákat, az utazásokat. Amíg apja élt, anyagi gondjai sem voltak, idősebb Tihanyi évtizedekig dotálta távolba szakadt festőfiát: így aztán még azt is megengedhette magának, hogy ne váljon meg szeretett képeitől. 1938-ban felújult gyermekkori betegsége, így a halál megmentette attól, ami rövidesen várt volna rá a közelgő háborúban.

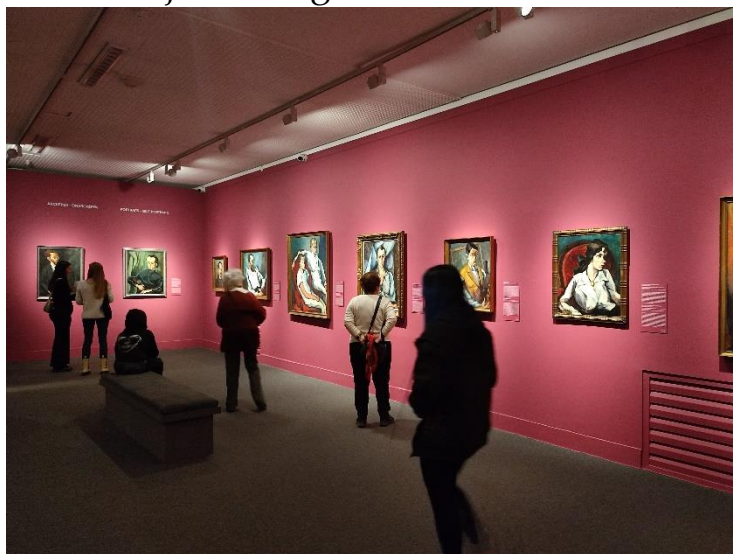
korlátokat sem a művészetben, sem az életben: bejárta Európát, barátokat és szerelmeket talált és hagyott el, miközben konokul járta a maga útját. Betegségéből származó testi hibáin is képes volt úrrá lenni, szájról olvasott és kialakított egy szaggatott, különös beszédet, amelyet ismerősei jól értettek. Igazi társasági ember volt, szerette a nőket, a lakomákat, a szép

Művei – barátaik áldozatos erőfeszítése és a szerencse eredményeként – hiánytalanul megmaradtak, és évtizedek múltán visszakerülhettek Magyarországra.

Ahogy az életrajz is előadható két ilyen, egymástól elég távol eső tónusban, ugyanúgy divergált hosszú ideig Tihanyi Lajos megítélése a művészeti életben. Jobbára persze nem is ismerték vagy elfelejtették – különben, jelzem, ma is ez a helyzet –

de itthon is, ahol pedig a képek visszatértek rendeztek egy átfogó tárlatot emlékére, és azóta is fel-feltűntek művei a legkülönfélébb csoportos kiállításokon (múltán, hiszen mindenkihez volt egy kis köze), hol lelkes dilettánsnak, hol korszakos jelentőségű alkotónak tartották. A mostani tárlat (Tihanyi 140, MNG) rendezői láthatóan az utóbbira voksolnak, s van is elég érvük mellette. Ami engem illet, leginkább Bölöni György hajdani elemzésével értek egyet, miszerint benne „rendkívül finom szellem, világosan ítélő kritikus és érdesen éles elme jár táncot a zsenialitás és a gyermeki között.”

Fotó: Tanyi Adrienne